

Dr hab. Krystyna Pawlas
Katedra i Zakład Higieny
Uniwersytet Medyczny im Piastów Śl. We Wrocławiu
Mikulicza-Radeckiego 7
50-368 Wrocław

**Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
dr n.med. Ewy Kleszczewskiej**

**wykonana na wniosek Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w
Białymstoku w związku z powołaniem mnie przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów
w dniu 17 listopada 2014r. na recenzenta w postępowaniu
o nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o zdrowiu**

Recenzja dorobku naukowego dr n.med. Ewy Kleszczewskiej została opracowana na podstawie przedstawionej dokumentacji obejmującej: (1)Autoreferat w języku polskim i angielskim, (2) Wykaz opublikowanych prac w języku polskim w informacją o procentowym udziale Kandydatki w ich powstawaniu, (3) 15 prac stanowiących cykl publikacji głównego dorobku naukowego z oświadczeniami współautorów o procentowym szczegółowym udziale Kandydatki w ich powstawaniu (4)Analizę bibliometryczną publikacji autorstwa dr Ewy Kleszczewskiej w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, (5) Informację o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami oraz działalności popularyzującej naukę (kopii dyplomu doktora nauk medycznych wraz z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Do dokumentacji była dołączona płyta CD stanowiącą elektroniczną wersję wyżej wymienionych dokumentów.

I. Przebieg pracy zawodowej

Dr n.med Ewa Kleszczowska ukończyła Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku w 1984 roku z tytułem magistra chemii. W 1991 uzyskała stopień doktora nauk medycznych w zakresie biologii medycznej na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Białym stoku za pracę pt" Oznaczanie kwasu L-askorbinowego w preparatach farmaceutycznych z zastosowaniem wskaźników fenotiazydowych".

W latach 1985- 1992 była kolejno: asystentem- stażystą, asystentem i adiunktem w Zakładzie Chemii Analitycznej i Nieorganicznej Uniwersytetu Warszawskiego- Filia w Białymstoku. W tym samym czasie odbywała staż naukowy w Instytucie Chemii Organicznej PAN w Warszawie (1985-1986), staż naukowy na Uniwersytecie Karola w Pradze, kończąc tam studia podyplomowe z chemii makromolekularnej (1986- 1987). W latach 1992 – 2006 pracowała jako adiunkt Zakładzie Chemii Analitycznej i Nieorganicznej Uniwersytetu w Białymstoku, okresie 2007 -2011 jako starszy

wykładowca w Wyższej Szkole Kosmetologii i Ochrony Zdrowia w Białymstoku pełniąc w okresie 2007 – 2010 funkcje prorektora ds. rozwoju Uczelni w Wyższej Szkole Kosmetologii i Ochrony Zdrowia w Białymstoku a w okresie 2009 -2010 jednocześnie funkcje dyrektora ds. badawczo-rozwojowych w zakresie biotechnologii w Centrum Usług Badawczo- Rozwojowych Polskiego Wschodniego Klastra Medycznego – CUBI spółka z o.o. w Białymstoku. Od 2011 roku pracuje jako starszy wykładowca Instytutu Ochrony Zdrowia Państwowej Wyższej Szkoły im E.F. Szczepanika w Suwałkach , gdzie w okresie 2012 – 2013 była jednocześnie dyrektorem Instytutu Ochrony Zdrowia Państwowej Wyższej Szkoły im E.F. Szczepanika w Suwałkach.

II. Dorobek Naukowy

Dorobek publikacyjny p dr Ewy Kleszczewskiej 127 prac pełnotekstowych zamieszczonych w polskich i międzynarodowych czasopismach oraz monografiach i podręcznikach, które można podzielić na 13 oryginalnych prac z IF, 48 oryginalnych prac bez IF, 2 prac poglądowych z IF, 35 prac poglądowych bez IF, 9 rozdziałów w podręcznikach, 11 monografii lub podręczników w tym 2 w języku angielskim , 9 prac w suplementach bez IF oraz 60 doniesień zjazdowych w tym: 17 prac ze zjazdów międzynarodowych i 43 ze zjazdów krajowych.

Łączny Impact Factor wynosi 18,253 w tym za publikacje z udziałem habilitantki w badaniach wielośrodkowych 4,523; liczba punktów KBN/MNiSW wynosi 439,5: łączny Index Copernicus=175,91.

Liczba cytowań wg Web of Science 108, H-index 6, w przypadku core collection odpowiednio liczba cytowań wynosi 99 a H-index – 5.

W 71 pracach jest pierwszym lub jedynym autorem oraz w 15 rozdziałach, monografiach lub podręcznikach. Dorobek od czasu uzyskania stopnia naukowego doktora się powiększył znacznie.

Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk medycznych dr Ewa Kleszczewska opublikowała 1 pracę oryginalną z IF=0, 539, trzy prace oryginalne pełno tekstowe bez IF (w sumie KBN/MNiSW = 5).

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Z dorobku naukowego Habilitantka wybrała 15 publikacji, które wskazała jako osiągnięcia naukowe stanowiące rozprawę habilitacyjną pod tytułem „Kwas L-askorbinowy i wybrane jony metali w aspekcie wprowadzenia programów prozdrowotnych” o łącznym IF=5,01 , KBN/MNiSW=91. Okres gromadzenia tych prac wynosi 20 lat. W pięciu pracach jest jedynym autorem, w jednej jej udział jest określony na 90%, w jednej na 80%, w sześciu na 70 %, a w dwóch na 60%. W trzynastu pracach jest pierwszym autorem. Jedna praca jest pracą przeglądową pozostałe są pracami oryginalnymi.

Przedmiotem badań wybranego cyklu prac było kilka zagadnień:

1. metody oznaczania kwasu L-askorbinowego i badanie związków chelatowych kwasu L-askorbinowego z wybranymi metalami;
2. oznaczanie kwasu L-askorbinowego w wybranych stanach zdrowotnych;
3. roli kadmu w schorzeniach układu krążenia;
4. badanie wiedzy o stylu życia oraz postaw prozdrowotnych w różnych grupach społecznych.

Ad 1 i 2) Przeprowadzone badania wykazały przydatności metody NMR do oznaczania ilościowego kwasu L-askorbinowego do celów farmaceutycznych i materiale biologicznym zwłaszcza w toksykologii

metali. Jej osiągnięciem jest zbadanie połączeń kwasu askorbowego z wybranymi jonami metali w grupy chelatowe i zadanie ich trwałości.

Mam lekki problem z pracą pt „Nuclear Magnetic resonance method for the spectroscopic determination of L-ascorbic acid” z 1993 wymienioną na drugim miejscu tego cyklu, gdyż na podstawie tytułu wydaje się, że jest publikacją postdoktoralną. Wskazuje na tytuł pracy, rok jej wydania wkrótce po uzyskaniu tytułu stopnia naukowego doktora oraz fakt, że jedynie w tej pracy koncepcja pracy w całości jest przypisana prof. Helenie Puzanowskiej – Tarasiewicz, która była promotorem jej pracy doktorskiej o tytule „Badanie przydatności wskaźników fenotiazynowych oraz wykorzystanie metody NMR i techniki przepływowo-strzykowej w oznaczaniu kwasu L-askorbinowego” (04-12-1991). Nie mając jednakże dostępu do pracy doktorskiej nie jestem w stanie tego ocenić.

Ad2) W drugim nurcie prac dr n.med. Ewa Kleszczewska badała kwas askorbowy w materiale biologiczny. Wykazała przydatność spektrofotometrycznej metody z technika przepływowo-wstrzykowej FIA do ilościowej analizy kwasu askorbowego w tkankach zwierząt, co wykorzystata potem do badania zmian poziomu kwasu askorbowego i kadmu u pacjentów ze schorzeniami układu krążenia, palaczy i wpływu alkoholu na poziom kwasu askorbowego w organizmie. Do tego ostatniego problemu, ku mojemu zdumieniu włączyła grupę kierowców, którzy mieli różne stężenia alkoholu we krwi. Niestety w publikacji Kleszczewski T, Kleszczewska E. „FIA of vitamin C in blood serum in humans at increasing ethanol concentration” J. Pharm.&Biomed. Analysis 25(9a2001) 477- 481 nie podano w jaki sposób autorzy uzyskiwali określone stężenia alkoholu we krwi kierowców, i czym się kierowali wybierając tą grupę zawodową do badań. Wykazali, że poziom kwasu askorbowego we krwi maleje wraz ze wzrostem stężenia alkoholu we krwi i że po zaprzestaniu picia poziom alkoholu wraca do poziomu grupy kontrolnej, jednak dla mnie praca ta budzi wiele wątpliwości, choćby tylko z uwagi na wybór grupy kierowców jako grupy badanej dlatego, że stężenia witaminy C jest ściśle związane z dietą, a ta u kierowców jest daleka od wzorcowej oraz sposobu w jaki uzyskiwano określone stężenia alkoholu we krwi w grupie kierowców.

Wartościowym osiągnięciem dr Ewy Kleszczewskiej w tej grupie prac jest wykazanie, że osoby z zaburzeniami układu krążenia i/lub cukrzycą typu 2 mają obniżone poziomy witaminy C i że wyrównanie tego poziomu ma znaczenie w skuteczności terapii.

Ad3) W trzech pracach włączonych do cyklu za przedmiot swoich badań związanych zarówno z problemami chorób układu krążenia dr Ewa Kleszczewska wybrała kadm, przede wszystkim z uwagi na tak powszechne źródło narażenia, jakim jest palenie papierosów. Banalnym wnioskiem z prac było stwierdzenie, że we krwi palaczy stężenia kadmu jest wyższe, natomiast nie stwierdziła zależności między gospodarką lipidową a stężeniem kadmu we krwi oraz obniżoną zawartością kwasu askorbowego u palaczy. Autorka wiąże obniżenie stężenia kwasu askorbowego z podwyższonym stężeniem kadmu we krwi, ale nie uwzględniania faktu że w dymie papierosowym jest wiele czynników mogących wpływać na stan oksydacyjnych organizmu i co za tym idzie poziom kwasu askorbowego jako jednego z czynników antyoksydacyjnych. Autorka zauważyła że w przebiegu rekonwalescencji po operacji CABG poziom kwasu askorbowego wraca do normy w ciągu trzech miesięcy i to jest najważniejszy wniosek z tych publikacji. Uważam że prace z tej grupy budzą wiele wątpliwości i zastrzeżeń metodologicznych np. co do trafności wyboru grupy badanej oraz ich małych liczebności, by przydać znaczącą wartości naukową, braku w nich też informacji o innych czynnikach mogących wpływać na poziom kwasu askorbowego i gospodarki lipidowej. Sama zresztą

była tego świadoma, gdyż te prace opublikowała w czasopiśmie krajowych i to o nie najwyższej punktacji KBN/MNiSW (po 5 pkt)

Ad 4) Kolejna grupa prac dotyczyła badań stanu wiedzy dotyczącej zdrowego stylu życia, a w szczególności związanych z paleniem tytoniu. Najważniejszym wnioskiem z tych prac jest stwierdzenie, że większy wpływ na ryzyko palenia ma ojciec niż matka, oraz że prowadzone dotychczas akcje z zakresu promocji zdrowia i edukacji antynikotynowej mają braki gdyż wiedza na temat skutków palenia jest niepełna i argumenty w nich stosowane nie są przekonujące dla młodych ludzi. Najważniejszą wartością prac z tej grupy jest, po postawieniu wstępnej diagnozy, ich wdrożenie do praktyki w przedsiębiorstwach produkcyjnych mających na celu zmianę zachowań na prozdrowotne, co jest zasadniczą misją nauk o zdrowiu.

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Poza cykle 15 prac wybranych przez dr Ewę Kleszczewską jako rozprawa habilitacyjna pozostałe 112 prac można charakteryzując następujące nurty tematyczne:

1. badanie krajowych i międzynarodowych modeli zachowań prozdrowotnych;
2. badanie na właściwościach witaminy C;
3. badania nad nowymi metodami oznaczeń leków;
4. badania nad leczeniem schizofrenii;
5. badania w dziedzinie kosmetologii (10 prac);
6. varia (11 prac).

ad 1) Dużym osiągnięciem kandydatki jest umiejętność organizowania efektywnej pracy w zespołach międzynarodowych i międzyośrodkowych o czym świadczy duża liczba aż 26 opublikowanych prac, z których wynika, że istnieje potrzeba budowy systemu poprawy świadomości społeczeństwa w zakresie zachowań prozdrowotnych i profilaktyki chorób cywilizacyjnych. Problem ten dotyczy również naszych sąsiadów z Litwy, Białorusi czy Ukrainy. Należy podkreślić, że prace w tym zakresie są czasochłonne i trudne w ich organizowaniu i prowadzeniu, tym bardziej należy docenić, że Kandydatka zgromadziła za te prace IF= 3,584 i punkty KBN/MNiSW = 157.

ad 2) Są to prace z zakresu chemii i biochemii. 27 prac z tego zakresu dotyczyło badania właściwości wolnorodnikowych i kompleksotwórczych witaminy C , opublikowanych w czasopiśmie z IF i krajowych. Sumaryczny IF za tą grupę prac wynosi 3,999 punkty KBN/MNiSW= 116.

ad 3) Kandydatka opracowała metody umożliwiające jednoczesne oznaczanie obok siebie różnych leków , uwzględniających ich metabolizm jak i problem zabezpieczenia form lekowych .Za 9 prac z tego zakresu uzyskała IF= 3,232 i punkty KBN/MNiSW= 48.

ad 4) W tym zakresie Kandydatka wykazała się umiejętnością współpracy z klinicystami celem optymalizacji leczenia chorych na schizofrenię. Za 7 publikacji zgromadziła IF = 2,428, punkty KBN/MNiSW = 27.

ad5 i 6) prace z zakresu kosmetologii i to co określiła jako Varia są głównie pracami poglądowymi. W sumie 21 prac pozwoliło zgromadzić 73 punkty KBN/MNiSW.

W ponad 70% tych prac je wkład był znaczący (od 50%-100%).

III. Ocena działalności dydaktycznej , organizacyjnej, popularyzującej naukę oraz współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami

Pani dr Ewa Kleszczewska całe życie zawodowe związana jest z pracą na różnego typu uczelniach mając w zakresie wykładów, ćwiczeń i seminariów. Wykłady miały bardzo różnorodną tematykę. Habilitantka podaje, że kierowała pracami magisterskimi licencjackimi z różnych dziedzin bez szczegółów co do liczby prowadzonych prac, ale biorąc pod uwagę okres ponad 30-letni było ich prawdopodobnie wiele. Jest także autorem materiałów dydaktycznych. Zatem jej dorobek dydaktyczny jest znaczny.

W okresie pracy zawodowej podnosiła swoje kwalifikacje. Odbyła staże naukowe i Instytucie Chemii Organicznej Pan w Warszawie oraz w na Uniwersytecie Karola w Pradze. Ukończyła studia podyplomowe z chemii makromolekularnej na Uniwersytecie Karola w Pradze i studia z zakresu zarządzania projektami badawczymi na Politechnice Gdańskiej oraz szkolenia dla pracowników z sektora B+R, warsztatów dla centrów transferu technologii , kursu z zakresu toksykologii materiału biologicznego w IMP w Łodzi i kursu z zakresu alkoholologii sądowej i narkomanii w Instytucie Ekspertyz Sądowych w Krakowie , co jak podaje było przydatne w jej działalności dydaktycznej.

Pani dr Ewa Kleszczewska ma dorobek w zakresie polaryzowania nauki uczestnicząc w Podlaskim Festiwalu Nauki i Sztuki jak pisze od jego początku „wielokrotnie prowadziła wykłady, prelekcje, prezentacje multimedialne oraz pokazy” bez podania szczegółów . Prowadzi także akcje, nie podając szczegółów jakie, w ramach umowy z białostockim centrum Onkologii im M. Skłodowskiej- Curie oraz różnego rodzaju działania związane ze zwalczaniem nałogu palenia. Jest także członkiem Komisji Rewizyjnej Towarzystwa im F. Chopina. Zatem może określić ze popularyzowanie nauki jest jej żywiołem i w tym w zakresie jej dorobek jest imponujący.

Działalność organizacyjną p dr Ewy kleszczewskiej jest znaczna, o czym świadczy jej udział w organizacji kilkunastu konferencji i sympozjów krajowych i międzynarodowych, oraz udział komisjach uczelnianych, choć bez szczegółów jakie to komisje i w jakim czasie przez co trudno w pełni docenić jej wkład. Brak jest też informacji o jej przynależności do towarzystw naukowych. Jest członkiem w radach naukowych dwóch czasopism Revista Societatii Romane A Chemistilor Cosmetologii RSCC Magazine oraz Postępów kosmetologii. W dokumentacji brak jest informacji o recenzowaniu przez dr Ewę Kleszczewską prac naukowych czy publikacji.

Od 2007 roku do chwili obecnej jest koordynatorem Międzynarodowego Wirtualnego Zespołu Badawczego w ramach ,którego współpracuje z wybranymi uczelniami z Polski, Białorusi, Litwy, Rosji i Ukrainy, co zaowocowało kilkoma wspólnymi projektami badawczymi.

Odbyła kilka wizyt studyjnych w kraju i zagranicą (Wrocław, Poznań, Szwecja, Finlandia i Litwa).

W ostatnich trzech latach, jak sama podaje odbyła staże w dwóch przedsiębiorstwach oraz przygotowała trzy opracowania – raporty dla firm z sektora high-tech z zakresu budowy systemów motywacyjnych i programów prozdrowotnych. Autorka w przygotowanej przez siebie dokumentacji

nie podaje szczegółów swojego udziału, co uniemożliwia dokonania pełnej oceny jej aktywności na tym polu.

Kandydatka nie podaje żadnych informacji o swojej przynależności do Towarzystw naukowych

Wniosek

Mimo wspomnianych wyżej zastrzeżeń co do jakości prac wybranych przez autorkę jako cykl prac stanowiących rozprawę habilitacyjną, po wnikliwej analizie przedstawionej mi do recenzji dokumentacji całokształtu dorobku p dr Ewy Kleszczewskiej wraz z rozprawą habilitacyjną składającą się z cyklu 15 prac pod wspólnym tytułem „**Kwas L-askorbinowy i wybrane jony metali w aspekcie wprowadzenia programów prozdrowotnych**” stwierdzam, że dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora jest znaczny, zwłaszcza jak na dziedzinę nauk o zdrowiu. Można uznać zatem, że stanowi wystarczający wkład do rozwoju nauk o zdrowiu o czym świadczy wysoki łączny wskaźnik oddziaływania IF wszystkich opublikowanych do tej pory prac oryginalnych jak na dziedzinę nauk o zdrowiu, w której wskaźniki bibliometryczne czasopism są niskie. Kandydatka ma wystarczającą liczbę cytowań i indeks Hirsha,. Pozytywnie oceniam dorobek organizacyjny i dydaktyczny dr Ewy Kleszczewskiej, a jako znaczący udział w pracy popularyzującej naukę, co jest jej unikalną zaletą.

Osiągnięcia Kandydatki spełniają zatem formalne wymogi ustaw o szkolnictwie wyższym oraz o stopniach i tytułach naukowych stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego i mam zaszczyt przedłożyć Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku moje poparcie dla wniosku o przyjęcie rozprawy i nadanie dr Ewy Kleszczewskiej stopnia doktora habilitowanego nauk o zdrowiu.

Wrocław, dnia 12 stycznia 2015 r.

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
KATEDRA I ZAKŁAD HIGIENY
kierownik

dr hab. Krystyna Pawlas, prof. nadzw.